

בס"ד. פורים, ה'תשכ"ד

(הנחה בלתי מוגה)

ויהי אומן את הדסה היא אסתר¹. ולכאורה צריך להבין למה נזכר כאן שם הדסה, הרי בכל הפסוקים שבהמשך המגילה לא נזכר שם זה, וגם לא נזכר במקום אחר, וא"כ, למה נזכר כאן שם הדסה, שאז צריך להוסיף ולבאר היא אסתר. ועוד צריך להבין, דהנה, איתא בגמרא² אסתר שמה ולמה נקרא שמה הדסה על שם הצדיקים שנקראו הדסים (שריחם טוב³), וכן הוא אומר⁴ והוא עומד בין ההדסים (והיינו, שנקראת הדסה על שם שהיתה צדקת). ובמק"א בגמרא⁵ איתא אסתר מן התורה מנין, ואנכי הסתר אסתיר פני⁶, שמזה מובן שהשם אסתר, הסתר אסתיר פני, הוא היפך מדריגת ועבודת הצדיקים, דכיון שכל הענינים הם באופן שבאתעדל"ת אתעדל"ע, ועד"ז בקו ההפכי כו', הרי מובן שהמעמד ומצב דאנכי הסתר אסתיר פני, נעשה עי"ז ההסתר פנים דנפש האלקית, שזהו היפך עבודת הצדיק שהולך לבטח דרכו כו'. ועפ"ז הי' צריך להיות שמה העיקרי הדסה ולא אסתר. וכן הוא לדעה הב' שבגמרא², הדסה שמה ולמה נקראת אסתר שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתהר (מלשון סיהרא⁷). ומ"מ נאמר בכתוב להיפך, הדסה היא אסתר, היינו, שהשם הדסה נזכר רק בתחילת הענין, ואילו מכאן ולהבא נקראת בשם אסתר, לא רק בזמן הגזירה שאז הי' מעמד ומצב דהסתר אסתיר פני, אלא אפילו לאחרי ביטול הגזירה ונצחון מרדכי היהודי ואסתר המלכה נקראת בשם אסתר דוקא, ועד שהמגילה כולה נקראת מגילת אסתר (ולא הדסה), אף שע"פ האמור הי' צריך להיות שמה העיקרי הדסה. גם צריך להבין, מה נוגע הענין דויהי אומן את הדסה היא אסתר (הן כללות הענין דויהי אומן, והן פרטי הדברים שבזה, ויהי אומן את הדסה, וגם שהדסה היא אסתר) לכללות סיפור המגילה.

(5) חולין קלט, ב.

(6) וילך לא, יח.

(7) ערוך ערך סהר. הובא בחדא"ג מהרש"א

מגילה שם.

(1) אסתר ב, ז.

(2) מגילה יג, א.

(3) ראה ויק"ר פ"ל, יב.

(4) זכרי' א, ח.

(ב) **ויובן**⁸ בהקדים המבואר בספרי קבלה⁹ שהדסה ואסתר הם ב' השמות דספירת המלכות. והיינו¹⁰, שספירת המלכות נקראת בשם הדסה כאשר היא קשורה עם הדס (ע"ד מ"ש בגמרא שאסתר נקראת הדסה ע"ש הצדיקים שנקראו הדסים) שהוא ענף עץ עבות¹¹, שיש בו ג' עלין¹², חסד גבורה תפארת, שהם כללות הספירות דז"א, והיינו, שכאשר המלכות קשורה ומתייחדת עם ז"א (שעיקרו חג"ת, הדס), אזי נקראת בשם הדסה. וספירת המלכות נקראת בשם אסתר, ע"ש הסתר אסתר, כשהיא יורדת מאצילות לבי"ע, שאז עמידתה באופן של הסתר אסתר פני. ועז"נ הדסה היא אסתר, שגם בירידתה לבי"ע שאז היא במעמד ומצב דהסתר אסתר פני (אסתר), יורד עמה גם בחי' התפארת, שזהו כללות הענין דהדס (הדסה).

ולהבין כל זה בכיזור יותר, יש להקדים תחילה ביזור הענין דפנים באוא"ס (פני), ומזה יובן גם ענינו באדם דלמטה, אדם התחתון, שנקרא אדם ע"ש אדמה לעליון¹³. והענין בזה בכללות, שבחי' אוא"ס שאינו מתלבש בסדר השתלשלות נקרא בשם פנים, כי, כללות סדר ההשתלשלות שנמשך מבחי' מלכותו ית' נקרא בשם ישיבה, כמ"ש מושיב מלכים לכסא¹⁴, וישב ה' מלך לעולם¹⁵, וישיבה היא באחוריים (היפך בחי' פנים), ולכן, בחי' אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות, היא למעלה מבחי' הישיבה באחוריים, ונקראת בשם פנים. ויש להוסיף בזה, שעצם הענין דסדר השתלשלות הוא מבחי' אחוריים, להיותו מבחי' חיצונית הרצון, ולא מבחי' פנימיות הרצון, כמובן ממארז"ל¹⁶ על הכתוב¹⁷ בראשית ברא אלקים, בשביל כו', היינו, שצריכים טעם שבשבילו היתה כללות ענין הבריאה, שטעם זה הוא הפנימיות של חיצונית הרצון

11 אמור כג, מ.

12 ראה סוכה לב, ב.

13 ספר עשרה מאמרות מאמר אם כל חי
 ח"ב פל"ג. שלה ג, א. כ, ב. רסח, ב. שא,
 ב. שעג, א. שפו, ב. עבוה"ק ח"א פי"ז ואילך.
 14 כן הוא גם בתו"א (פה, א) ובכ"מ.
 וכנראה הכוונה לאיוב לו, ז. וצ"ע (הערת כ"ק
 אדמו"ר שליט"א בסה"מ עטר"ת שם ע' שח).
 15 תהלים כט, יו"ד.

16 הובא בפרש"י בראשית א, א.
 17 בראשית שם.

8 בהבא לקמן — ראה ד"ה ויהי אומן
 עטר"ת (יצא לאור בקונטרס בפ"ע לקראת
 פורים שנה זו (תשכ"ד), עם הערות מכ"ק
 אדמו"ר שליט"א (נדפס אח"כ בסה"מ עטר"ת
 ע' שח ואילך)). ד"ה הנ"ל תשי"ג (סה"מ
 תשי"ג ע' קא ואילך). ד"ה בלילה ההוא תשי"ט
 (סה"מ תשי"ט ע' קלו ואילך).

9 ראה פרדס שער כג (שער ערכי
 הכינויים) ערך הדס. מאורי אור ה, יז.

10 ראה גם אוה"ת מגילת אסתר ס"ע טו
 ואילך.

על כללות הבריאה (כללות סדר ההשתלשלות), ולכן, עצם הענין דסדר השתלשלות שהוא מבחי' חיצוניות הרצון בלבד, הוא בחי' אחוריים (חיצוניות), והבחי' שלמעלה מסדר השתלשלות היא בחי' פנים.

וכפרטיות יותר בסדר השתלשלות גופא, הנה החילוק שבין בחי' פנים לבחי' אחור הוא החילוק שבין אצילות לבי"ע¹⁸.

כדאיא ברמ"ז פ' אמור¹⁹ שד' המדריגות פנים ימין שמאל ואחור הם ד' עולמות אבי"ע, והיינו, שפנים הוא עולם האצילות, ועולמות בי"ע הם ימין שמאל ואחור, שכללותם הוא היפך ענין הפנים. והענין בזה, דמה שנמשך מאצילות לבי"ע הוא בחי' המלכות, והרי כללות הענין דספירת המלכות, עצם ענין המלוכה, הוא באופן דמושיב מלכים לכסא, שהו"ע של ישיבה והשפלה²⁰, בחי' אחוריים, שלכן נקראת המלכות אחרי הוי"ו²¹, כידוע שהוי' הוא ז"א, ואחרי הוי' הוא ספירת המלכות²². ולכן, כללות עולמות בי"ע שהתהוותם מבחי' המלכות הם בחי' אחור.

ג) והנה כשם שיש בחי' פנים ואחור כמו שהם באו"ס וסדר השתלשלות, כך יש בחי' פנים ואחור גם בנש"י, שזהו מ"ש²³

אחור וקדם צרתני. והענין בזה²⁴, כמ"ש בשערי קדושה להרח"ו ז"ל²⁵ בנוגע לבחי' א"ק, שיש שם אור מחצב הנשמות שהוא לבוש לאור מחצב הספירות. והו"ע לבושים דא"ק, וכמ"ש במאמר דפתח אלי²⁶ לבושין תקינת לון דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא, והיינו, ששרש הנשמות הוא מבחי' לבושים דא"ק, שזהו אור מחצב הנשמות שהוא לבוש לאור מחצב הספירות. והיינו, שהנשמות אינם אלא לבוש להספירות, בדוגמת הלבוש שהו"ע חיצוני (בחי' אחוריים) בערך הגוף. ועד"ז בנוגע להנשמה עצמה, דהנה, איתא בע"ח²⁷ שיש ניצוץ קטן מאד שהוא אלקות ממש שנמשך ממדריגה תחתונה שבבורא, והיא מתלבשת בכח ניצוץ אחד נברא הנקרא יחידה, והיינו, שבחי' היחידה אינה אלא לבוש (אחור) להניצוץ קטן ממדריגה תחתונה שבבורא. וזהו גם מ"ש במדרש²⁸ חמשה שמות

18) ראה גם אוה"ת תשא ע' ב'לד ואילך. 24) בהבא לקמן — ראה גם סה"מ תרע"ח ע' רטז ואילך. תש"ה ע' 59
 19) ראה ת"א ע"ב. 25) ח"ג שער ב. הובא בלקו"ת שם כז, ואילך.

20) ראה ת"א ע"ב. 26) תקו"ז בהקדמה (יז, א).
 21) פ' ראה יג, ה. 27) שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א.
 22) ראה לקו"ת פ' ראה כ, ג. 28) ב"ר פ"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו. בכמה
 23) צג, ב. הובא בלקו"ת שם.

נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה, היינו, שאפילו בחי' היחידה היא בכלל השמות להנשמה²⁹, אבל עצם הנשמה הוא למעלה גם מבחי' היחידה, והוא הניצוץ קטן ממדריגה תחתונה שבבורא (פנים), אשר הלבוש שלו הוא הדרגא העליונה שבנשמה שנקראת יחידה³⁰.

ד) ולכאורה יש לומר, שבבחי' א"ק גופא, הנה גם על בחי' הלבושים (אור מחצב הנשמות שהוא לבוש לאור מחצב הספירות) שייך לומר מדריגה תחתונה שבבורא, והיינו, שהניצוץ קטן ממדריגה תחתונה שבבורא הוא (לא מבחי' אור מחצב הספירות, אלא) מבחי' אור מחצב הנשמות, שזהו בחי' הלבושים דא"ק. כי, זה שנקראים בשם לבושים, אינו אלא לגבי האורות וכלים (ספירות) דא"ק, אבל לגבי הנשמות דפרחין מינייהו, שייך לומר עליהם מדריגה תחתונה שבבורא, שהרי אפילו הלבושים דאצילות הם אלקות, ועאכו"כ הלבושים דא"ק, ולכן שייך לומר עליהם מדריגה תחתונה שבבורא (בחי' פנים).

אמנם עם היות שגם הלבושים דא"ק הם אלקות (במכ"ש מהלבושים דאצילות), מ"מ, הרי נקראים בשם לבושים, ומבואר במק"א בארוכה שלבושים אינם אלא התפשטות בלבד מעצם האלקות, ואינם מהות אלקות, ולכן לא יצדק עליהם התואר מדריגה תחתונה שבבורא. ועכצ"ל, שפנימיות הנשמה (בחי' פנים), שזהו הניצוץ קטן ממדריגה תחתונה שבבורא, הוא (לא מבחי' לבושים דא"ק, אור מחצב הנשמות, אלא) מבחי' אור מחצב הספירות שבא"ק, דכיון שהספירות הם מהות אלקות ממש, לכן שייך לומר שזהו מדריגה תחתונה שבבורא.

ובעומק יותר, הנה ידוע שחיצוניות א"ק הוא בחי' אריך של כל העולמות (כמ"ש במשנת חסידים³¹), ובנוגע להניצוץ קטן ממדריגה תחתונה שבבורא מבואר בע"ח³² שזהו כמו בחי' עתיק, וא"כ צ"ל שבחי' ניצוץ קטן הנ"ל הוא מבחי' פנימיות א"ק. והיינו, שבחי' היחידה היא מבחי' חיצוניות א"ק, והניצוץ אלקי שלמעלה מבחי' היחידה הוא מבחי' פנימיות א"ק. וזהו מ"ש בע"ח³³ שיש כדוגמת עתיק למעלה

30) ראה גם ביאורה"ז להצ"ח"א ע' ערב ואילך.

31) מס' כללות העולמות פ"ב מ"א.

32) שער מב שם.

33) שער ט (שער שבה"כ) פ"ו.

מקומות (ודפוסים) הוא בשינוי סדר. אבל כ"ה (כבפנים — נרנח"י) בעץ חיים שם. ובכ"מ.

29) ראה גם סה"מ תרצ"ו ס"ע 56 ואילך.

וש"נ.

מגולגלתא דא"ק, והיא בחי' אחרונה דבחי' אצילות דכללות³⁴, שזוהי מדרגה תחתונה שבבורא. וזהו בחי' פנים שבנש"י.

ה) **וביאור** הענין, דהנה, בחי' פנים (המבואר כאן) אין הכוונה לפנימיות האורות, שהרי בחי' זו שייכת גם בהאורות המתלבשים בכלים, וכיון שהם בגדר התלבשות בכלים, הרי אין זה אמיתית הענין דפנים. וכמבואר במק"א³⁵ בענין איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד³⁶, שמבחי' בינה ולמטה הכל הוא בחי' גרמוהי, היינו, שגם האורות, ואפילו פנימיות האורות, הם בחי' גרמוהי, כיון שמתלבשים בכלים. וזהו מ"ש הרמ"ז שעולם האצילות דוקא נקרא פנים (כנ"ל ס"ב), כי אבא עילאה (חכמה) מקננא באצילות³⁷, וחכמה היא בחי' חיוהי³⁶, למעלה מהתלבשות בכלים. והנה, כשם שבעולמות אבי"ע הפרטיים נקרא רק אצילות בשם פנים, כן הוא גם בנוגע לאבי"ע הכלליים, שרק אצילות דכללות הוא בחי' פנים. וכיון שחיצוניות א"ק נקרא אדם דבריאה דכללות, אין זה אמיתית הענין דבחי' פנים. ואמיתית ענין הפנים הוא בחי' אצילות דכללות, עד לבחי' אחרונה דאצילות דכללות, שזהו בחי' פנימיות א"ק (בחי' עתיק שלעילא מגולגלתא דא"ק), שנעשית עתיק לאדם דבריאה דכללות, שלהיותה למעלה מהתלבשות בכלים דא"ק, הרי היא אמיתית ענין הפנים. ומזה מובן גם בנוגע לעולם האצילות דפרטות, שגם ספירת המלכות בהיותה באצילות היא בחי' פנים. דהנה, עולם האצילות נקרא פנים לפי שאבא עילאה מקננא באצילות (כנ"ל), וכיון שאבא עילאה מקנן בכל עולם האצילות, גם בבחי' המלכות שבה, לכן גם המלכות נקראת בחי' פנים. ועוד זאת, שגם בירידתה בבי"ע נקראת בשם פנים, שזהו מ"ש"נ ואנכי הסתר אסתיר פני, פני דייקא, כיון שנעשית עתיק לבריאה, עתיק דייקא, ע"ד האמור לעיל שבחי' אחרונה דאצילות דכללות (דרגא תחתונה שבבורא) שנעשית עתיק לאדם דבריאה דכללות הוא אמיתית ענין הפנים.

1) **והנה** ב' מדריגות הנ"ל בנשמה הם ב' הבחינות דיעקב וישראל³⁸. יעקב, יו"ד עקב³⁹, בחי' רגל שבנשמה, וישראל, לי ראש⁴⁰,

37) רמ"ז לזח"ב רכ, ב. תו"א משפטים עה, א. סה"מ תרצ"ו ע' 119. וש"נ.

38) בהבא לקמן — ראה סה"מ תרע"ח ע' ריד ואילך. תש"ה ע' 57 ואילך.

39) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים)

34) ראה לקו"ת מסעי צה, ב. סה"מ עזרת' ע' קלב.

35) ראה לקו"ת שה"ש לט, ג. סה"מ תש"ח ע' 161.

36) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

בחי' ראש שבנשמה. והענין בזה, כידוע⁴¹ שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף, לפי שאין הגוף יכול להכיל את הנשמה כולה, ובמכ"ש ממלאך שאמרו חז"ל⁴² מלאך בשליש עולם עומד, ועאכו"כ נשמות שמדריגתם גבוהה ממדריגת המלאכים, הרי בודאי שהגוף קטן מהכיל את הנשמה כולה, אלא רק בחי' הרגל שבנשמה, שזהו בחי' נר"נ שבנשמה, בחי' יעקב, הוא המתלבש בגוף. ולמעלה מזה הוא בחי' ישראל, לי ראש, ראש שבנשמה, שהר"ע מזלייהו חזי⁴³, שזוהי פנימיות הנשמה, בחי' פנים.

וביאור ענינים של שתי מדריגות הנ"ל בעבודת האדם, הנה, כללות העבודה הוא מ"ש⁴⁴ ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. ונחלקת לב' סוגים, בכל לבבך ובכל נפשך, שנאמר גם בפרשה שני' דק"ש (בכל לבבכם ובכל נפשכם⁴⁵), ולמעלה מזה, מה שניתוסף בפרשה ראשונה דק"ש, בכל מאדך⁴⁶. והענין בזה, שהאהבה דבכל לבבך ובכל נפשך באה ע"י ההתבוננות בבחי' אוא"ס כמו שמלוּבש בעולמות, שאין זה בחי' הפנים דלמעלה, אלא בחי' אחרי הוי'. דהנה, כאשר האדם מתבונן שאלקות הוא חיי העולם, לפי שהענינים הגשמיים, אף שנראה לעיני בשר שהם חיים, הרי אמיתית מציאותם הוא היפך החיים והטוב, ומה שאינם היפך החיים הוא רק מצד דבר הוי', הנפש והנשמה שמחי' אותם, הנה מזה יבוא לאהבה את הוי' אלקיך גו' כי (מפני ש) הוא חייך⁴⁷, שזוהי כללות ההתבוננות באוא"ס שמחי' את העולם, הן עולם קטן זה האדם⁴⁸, והן העולם גדול, כללות סדר ההשתלשלות, שעיי"ז נעשית אצלו האהבה בכל לבבך, שהאהבה ממלאת את כל כחותיו כו'. ויש עבודה בדרגא נעלית יותר, כאשר מתבונן שהחיות האלקי שמחי' אותו ואת כל סדר ההשתלשלות אינו אלא הארה בעלמא, כמ"ש⁴⁹ הודו על ארץ ושמים, הנה עיי"ז בא להפלאה נעלית יותר, שזוהי האהבה דבכל נפשך שלמעלה מהאהבה דבכל לבבך. וכל זה אינו אלא ההתבוננות

לקו"ת שם. סה"מ תש"ח ע' 280 ובהערה שם.
 (43) מגילה ג, א. וש"נ.
 (44) ואתחנן ו, ה.
 (45) עקב יא, יג.
 (46) ראה חדא"ג מהרש"א ברכות לה, ב.
 אור תורה להה"מ נג, ד. ובכ"מ.
 (47) נצבים ל, כ.
 (48) תנחומא פקודי ג. ועוד.
 (49) תהלים קמח, יג. וראה תו"א ויצא כב, א. ובכ"מ.

בערכו. עץ חיים שער ג (שער סדר האצילות) פ"ב. תו"א ויצא כא, א. לקו"ת בלק ע, ב. ובכ"מ.
 (40) שער הפסוקים להאריז"ל וישלח לב, כט. ספר הליקוטים להאריז"ל ויחי מז, כח. שם מח, ב. פרי עץ חיים שער הלולב פ"א. ערכי הכינויים (לבמח"ס סדה"ד) מערכת ראש. סהמ"צ להצ"צ טו, ב — בשם הזוהר.
 (41) לקו"ת שה"ש טו, ד. ובכ"מ.
 (42) ראה חולין צא, ב. ב"ר פס"ח, יב.

באוא"ס שמתלבש מהוה ומחי' ומקיים את סדר ההשתלשלות (שזוהי בחי' אחרי הוי"), אם ההתבוננות בהענין דכי הוא חיין, או ההתבוננות היותר נעלית שאין זה אלא הארה בעלמא כו'.

אך יש אופן עבודה נעלה יותר, והוא כאשר מתבונן באוא"ס שלמעלה מהתלבשות בסדר השתלשלות, בחי' פנים, שזהו"ע האורות שלמעלה מהתלבשות בכלים, ולמעלה יותר, בחי' אוא"ס שלא שייך אפילו לשלול בו ענין של התלבשות בכלים, להיותו למעלה מגדר התלבשות בכלים. וע"י ההתבוננות בבחי' שלמעלה מהתלבשות בכלים ולמעלה אפילו מגדר התלבשות בכלים, נעשית האהבה בלי מדה וגבול, בכל מאדך. ולאמיתתו של ענין, הנה בדרגא זו לא שייך ענין של התבוננות בהבנה והשגה, כי אם ענין של הכרה מצד עצם הנשמה. דהנה, כיון שזוהי דרגא שלמעלה אפילו מגדר התלבשות בכלים, או עכ"פ למעלה מהתלבשות בכלים בפועל, הרי לא שייך בזה העבודה שמצד בחי' יעקב, רגל שבנשמה, שמתלבשת במדידת והגבלת הגוף, כי אם מצד הראש שבנשמה, בחי' הפנים שבנשמה, שלמעלה מהתלבשות בגוף, ולמעלה אפילו מגדר התלבשות בגוף. וענין זה נקרא בשם הכרה, כמבואר במק"א⁵⁰ בענין בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו⁵¹, הכיר דייקא, שזוהי ההכרה דעצם הנשמה בהעצמות שלמעלה, ובאה מבחי' דעת הנעלם שבנפש. והכרה זו הוא מה שנותנים מלמעלה, והיינו, שלאחרי שלימות עבודת האדם בהתבוננות שמביאה להאבה דבכל לבבך ובכל נפשך בתכלית השלימות, אזי נותנים לו מלמעלה את האהבה דבכל מאדך, שזהו"ע ההכרה דעצם הנפש בהעצם שלמעלה.

(ז) **והנה** כל זה הוא בזמן שביהמ"ק הי' קיים, שאז הי' האור האלקי מאיר בישראל בגילוי. אבל בזמן הגלות כתיב ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, היינו, שלא נותנים מלמעלה את ההכרה דעצם הנפש בהעצם שלמעלה, והסיבה לזה, מפני היות פנימיות נפשו באופן של הסתר אסתיר, שהו"ע גלו לבבל גלו לעילם וגלו לאדום⁵², דקאי על הירידה בעיני העולם, ובפרט בתאוות עוה"ז, עד שתופס כל עצם נפשו (עס נעמט אָרום דעם גאַנצן עצם שלו). וכל זה הוא מפני שבזמן הגלות אותותינו לא ראינו⁵³, שחסר ענין הראי' וההשגה בהנשמה המלובשת

(52) ראה ספרי ס"פ מסעי. מגילה כט, א.

(53) תהלים עד, ט.

(50) ראה סה"מ עת"ר ע' קלב. וראה

סה"מ תרע"ח שם ע' רטז. תש"ה ע' 59.

(51) נדרים לב, א.

בגוף (רגל שבנשמה) להיות האהבה בכל לבבך ובכל נפשך, ועי"ז נעשה גם הענין דהסתר אסתיר פני בנוגע לעצם הנשמה, כי, אילו היתה העבודה בכחות הגלויים שבנשמה (בחי' הרגל) בשלימות, לא הי' יכול להיות מעמד ומצב של הסתר אסתיר בנוגע לעצם הנשמה ןוהיינו, דעם היות שעצם הנשמה אינו יכול לבוא בגילוי כמו בחי' הרגל שבנשמה, אלא הוא נשאר בהעלם, הנה העלם זה הוא כמו שהעצם הוא לעצמו, שהוא בבחי' העלם בעצם, אבל אין זה ענין של הסתר, ובודאי שאין זה הסתר אסתיר כו']. ורק כאשר חסר בעבודה שמצד כחות הגלויים, שזהו"ע אותותינו לא ראינו, אזי יכול להיות שגם עצם הנשמה תהי' במעמד ומצב דהסתר אסתיר פני.

ח) **אמנם** עדיין צריך להבין, שהרי ידוע ומבואר בכ"מ⁵⁴ גדול מעלת העבודה בזמן הגלות דוקא, ע"ד שמצינו ברוד שדוקא בהיותו במדבר יהודה⁵⁵, בארץ צי' ועייף⁵⁶, אזי הי' אצלו הענין דצמאה לך נפשי כמה לך בשרי⁵⁷, ועד כדי כך, שעז"נ⁵⁸ כן בקודש חזיתך, כפירוש הבעש"ט⁵⁹ הלואי בקודש (בזמן הבית) חזיתך באופן העבודה דזמן הגלות. וכמו כן איתא במדרשי חז"ל⁶⁰ שגם כאשר אני ישנה⁶¹ בגלותא, מ"מ, לבי ער⁶¹, והרי ענין הלב הוא פנימיות הנשמה⁶². ולכאורה, איך יתאים זה עם המבואר לעיל שבזמן הגלות נאמר ואנכי הסתר אסתיר פני, שפנימיות הנשמה היא באופן של הסתר אסתיר.

אך הענין הוא, שבפנימיות הנשמה גופא יש אור הנשמה, היינו, שפנימיות הנשמה היא באופן של אור וגילוי, ויש כח הנשמה, היינו, שפנימיות הנשמה היא באופן של כח, שכללות ענין הכח הוא שיכול לבוא בהתלבשות ובשינויים כו', אלא שהמדובר כאן הוא על הכח דעצם הנשמה. וביאור הענין בעבודת האדם, שכאשר האור דפנימיות הנשמה הוא בגילוי, אזי העבודה היא באופן דבכל מאדך, בלי מדידה והגבלה, ואהבה זו נמשכת ובאה בכל כחות נפשו, ועד למחשבה דיבור ומעשה, ובאופן של אור וגילוי. וענין זה הוא בזמן שביהמ"ק הי' קיים, משא"כ

54) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קפז ואילך. שנה זו (לקמן ע' 249 ואילך).

תרפ"ה ע' רס ואילך. תרפ"ט ע' 215 ואילך.

58) תהלים שם, ג.

59) סה"מ תרפ"ט שם. וראה כתר שם וש"נ.

55) תהלים סג, א.

טוב בהוספות סימן סד. וש"נ.

60) זח"ג צה, א.

56) שם, ב.

61) שה"ש ה, ב.

57) ראה לקו"ת ואתחנן ח, א. שמע"צ

62) ראה תו"א תצוה פה, סע"ב.

צב, ב. ד"ה מזמור לדוד גו' צמאה לך נפשי

בזמן הגלות, שאז אני ישנה מכל ענינים הנ"ל. אמנם, לבי ער, שזהו בחי' כח הנשמה, ענין המסירת נפש, שאין זה מעמד ומצב שאור הנשמה מאיר בגילויי ככל כחות נפשו, אלא שיש לו החלט גמור למסור נפשו על קידוש השם, מבלי הבט על זה שאצלו גופא ישנם העלמות והסתרים וקושיות וסתירות על זה. וענין זה (כח הנשמה, כח המס"נ) הוא בזמן הגלות יותר מאשר בזמן הבית, והיינו, שבזמן הבית שישנו גילוי האורות שבכלים, שכללותם הו"ע המוחין והמדות, אזי לא נרגש כל כך כח המס"נ, משא"כ בזמן הגלות, בארץ צי' ועיף, אשר כח השכל וכן המדות (שהם התוצאות של השכל) הם בהעלם, אזי כח המס"נ הוא בגילוי יותר מכמו שהי' בזמן הבית, ועד שאומרים כן בקודש חזיתך, אַז מ'ווינטשט זיך הלואי בקודש (בזמן הבית) חזיתך באופן העבודה דמס"נ כבזמן הגלות.

וכללות החילוק שבין העבודה בזמן הבית לעבודה בזמן הגלות הוא החילוק שבין עבודת הבריורים לעבודת הנסיונות. דהנה⁶³, עבודת הבריורים היא בהדבר המתברר, שיש בו ניצוץ אלקות שצריך לבררו, ועי"ז הנה גם הדבר המתברר (שהוא בעצמו מסייע להניצוץ אלקי שבתוכו) עולה לקדושה. משא"כ עבודת הנסיונות אינה להעלות את הדבר, כי הדבר עצמו אין לו מציאות כלל, והיינו, שאין בו ניצוץ קדושה כמו בכל הדברים המותרים, אלא רק באופן של נר רשעים ידעך⁶⁴ [שהרי אי אפשר להיות מציאות של נסיון אא"כ יש בו ניצוץ קדושה, שזהו"ע הנר, אלא שהניצוץ קדושה הוא באופן של דעיקה]⁶⁵, וכל העבודה אינה אלא בהאדם, שצריך לפעול בעצמו לעמוד בנסיון ולא להתפעל ממנו, ועי"ז מתבטלת מציאות הדבר שעל ידו הי' הנסיון. והכח לעמידה בנסיון הוא מצד התוקף דעצם הנשמה, שזהו כח הנשמה לעמוד במס"נ. ועוד זאת, שע"ז מתגלה גם אור הנשמה, שזהו מ"ש⁶⁶ כי מנסה הוי' אלקיכם אתכם לדעת, לדעת דייקא, היינו, שע"ז באים לבחי' דעת הנעלם הנ"ל (ס"ו). וכללות הענין דעבודת הנסיונות שמצד כח הנשמה הוא בזמן הגלות דוקא, ועז"נ כן בקודש חזיתך, הלואי בקודש חזיתך, כנ"ל.

64) משלי יג, ט.
65) ראה סה"מ עת"ר ע' קב ואילך.
המשך תער"ב ח"ב ע' תשע. וראה שם ע' תרפא.
66) פ' ראה יג, ד. וראה מקומות שצויינו בהערה 63.

63) ראה ד"ה אחרי ה"א וביאורו בלקו"ת פ' ראה יט, ב ואילך. ד"ה הנ"ל וביאורו בסהמ"צ להצ"צ קפה, ב ואילך. סה"מ תרח"ץ ע' עדר ואילך. ד"ה נתת ליראיך תרצ"ג (סה"מ תרצ"ג ע' תקלב. תשי"א ע' 289). סה"מ תש"ח ע' 102 ואילך.

ט) **וזהו** הדסה היא אסתר, דהנה, בפירוש הכתוב והוא עומד בין ההדסים⁶⁴ (דקאי על הצדיקים, שעל שמם נקראת אסתר בשם הדסה) איתא בגמרא⁶⁵ שהדסים הם חנני' מישאל ועזרי', שאצלם הי' נסיון בענין של מס"נ בפועל ממש, שבא מצד כח הנשמה, אלא שאצלם הי' (לא רק כח הנשמה, אלא) גם התגלות אור עצם ופנימיות הנשמה. וזהו הדסה היא אסתר, שגם בזמן הגלות, במעמד ומצב דהסתר אסתר פני ביום ההוא, שאור הנשמה הוא בהסתר, הנה גם שם נמשך ויורד פנימיות הנשמה, כח הנשמה, שהר"ע המס"נ, ע"ד המס"נ דחנני' מישאל ועזרי' שנקראים הדסים, ועכ"פ, גם אם לא יוכל להגיע לדרגתם של חנני' מישאל ועזרי' שאצלם האיר גם אור הנשמה, מ"מ, יוכל לעמוד בנסיון באופן של מס"נ כמו שהי' בימי אסתר, שנקראת הדסה. והכח לזה הוא מ"ש ויהי אומן את הדסה היא אסתר. והענין בזה, דמ"ש ויהי אומן הוא ע"ד מ"ש⁶⁶ ואהי' אצלו אומן, ואיתא על זה במד"ר ר"פ בראשית, אומן פדגוג אומן מכוסה אומן מוצנע. ומבואר במק"א⁶⁹ בארוכה שאומן מכוסה קאי על מצוות, כי כיסוי (מכוסה) הוא ע"י לבושים, והמצוות נקראים בשם לבושים⁷⁰. ואומן פדגוג ואומן מוצנע קאי על התורה. אומן פדגוג קאי על פעולת התורה בדרך של פדגוג (מחנך), לחנך את האדם, שזהר"ע נגלה דתורה, ואומן מוצנע קאי על נסתר דתורה. וזהו ויהי אומן את הדסה היא אסתר, שע"י החינוך בתורה ומצוות (אומן), הנה גם במעמד ומצב של הסתר אסתר פני ביום ההוא (אסתר), יש בכחם של בני' לעמוד בנסיון באופן של מס"נ (הדסה).

וענין זה נוגע לכללות סיפור המעשה של המגילה, שצריכים לידע שאע"פ שבנ"י עמדו אז במעמד ומצב שהי' מקום לגזירה ועונש כו', כיון שהי' הענין דהסתר אסתר אצל בני' למטה, ובמילא גם ואנכי הסתר אסתר פני ביום ההוא, מ"מ, לא מאסתים ולא געלתים לכלותם⁷¹, כדאיתא בגמרא⁷² לא כו' לכלותם בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר, והיינו, שמלכתחילה ישנה הנתינת כח דויהי אומן גו', החינוך שע"י התורה ומצוות, שע"י ניתן הכח שבנשמה, אשר גם כאשר היא אסתר (במעמד ומצב דהסתר אסתר פני), יהי' ניכר פעולת האומן בהחינוך דתומ"צ, ובכח

70) ראה תניא ספ"ה. שם אגה"ק סכ"ט.

תו"א טז, א. לב, ד ואילך. ועוד.

71) בחוקותי כו, מד.

72) מגילה יא, א.

67) סנהדרין צג, א.

68) משלי ח, ל.

69) ראה גם אוה"ת מגילת אסתר ע' יז.

זה עמדו כל השנה כולה במס"נ שמצד כח הנשמה שמפנימיות הנשמה. וענין זה פעל ביטול הגזירה, ועד שליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר⁷³, וקיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם⁷⁴, ועד שימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם⁷⁵, שאפילו כאשר כל ספרי הנביאים יהיו בטלים הנה מגילת אסתר לא תבטל⁷⁶. וכן תהי' לנו באופן של ראי' בגלוי ובמוחש, ע"י הענין דיקר אלו תפילין⁷⁷, והוקשה כל התורה כולה לתפילין⁷⁸, כללות התומ"צ, והחינוך בזה, שזהו"ע ויהי אומן את הדסה, הנה עי"ז יקויים מ"ש⁷⁹ וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך, בגאולתנו האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

(77) מגילה טז, ב.
 (78) קידושין לה, א.
 (79) תבוא כח, יו"ד. מגילה שם.

(73) אסתר ח, טז.
 (74) שם ט, כז.
 (75) שם, כח.
 (76) רמב"ם הלי' מגילה פ"ב הי"ח.